

Broj: 02-05-sl./18
Donji Vakuf, 06.06.2018. godine

Općinsko vijeće
-ovdje-

PREDMET: *Izvještaj o stanju u oblasti poljoprivrede za 2017. godinu- dostavlja se.*

I. -Registar poljoprivrednih gazdinstava i klijenata „RPG/RK“

Poslovi i radni zadaci u oblasti poljoprivrede sistematizovani su u okviru Službe za privredu, finansije i inspekcijски nadzor, tj. u okviru pozicije stručnog saradnika za poslove obrta i građenja. Kao i prethodnih godina i u ovoj izvještajnoj godini (2017) ove poslove je obavljao jedan izvršilac sa VSS-pravnog smjera i sa višegodišnjim iskustvom u javnoj upravi iz razloga što u sistematizaciji naše općine nemamo posebnu poziciju stručnog saradnika ili savjetnika za poslove poljoprivrede.

Propisi koji se primjenjuju u oblasti poljoprivrede su Zakon o poljoprivredi („Sl.novine FBiH“, broj: 88/07, 04/10, 27/12 i 7/13) kao krovni poljoprivredni zakon, Zakon o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju („Sl.novine FBiH“ broj 10), Pravilnik o načinu i uslovima ostvarivanja novčane podrške po modelu poticaja proizvodnji („Sl.novine FBiH“, broj 32/17), kao i drugi podzakonski akti: uredbe, uputstva i programi u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji.

Glavno težište rada u izvještajnom periodu bili su sljedeći poslovi: ažuriranje svih klijenata u RPG/RK u propisanim rokovima do 31.03. tekuće godine (redovan posao), prijava plana proizvodnje (PPP) za sve klijente na narednu godinu (sve proizvodnje), prijava početka proizvodnje na obrascu P1, upis klijenata u RPG – registracija gazdinstva, prijava završetka proizvodnje na obrascu Z1, podnošenje zahtjeva od strane fizičkih i pravnih lica za dobijanje novčanih podrški (poticaja) od strane Kantona i Federacije u skladu sa Programima Vlade Federacije i Kantona za svaku godinu u kome su zastupljenje sve proizvodnje animalna, biljna i sredstva za kapitalna ulaganja i investicije.

Gore pomenuti poslovi i radni zadaci se isključivo rade elektronski po posebnom Programu Federalnog ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo iz Sarajeva koje Ministarstvo i kontrolira naš rad, daje upute, primjedbe i slično jer isti u većini i isplaćuju poticaje za poljoprivredu za sve proizvodnje.

Pored navednih poslova u izvještajnom periodu rađeni su i drugi poslovi kao npr. pružanje usluga klijentima- našim strankama i davanje informacija strankama koji se bave poljoprivredom, te stalna saradnja, kontakti i koordinacija sa Kantonalnim i Federalnim ministarstvima u oblasti poljoprivrede koji pružaju pomoć općinskim službama koji vrše nadzor nad radom Općinskih službi i daju stručnu pomoć, instrukcije i vrše nadzor – kontrolu rada nad Općinskim službama jer se radi o sredstvima Kantona odnosno Federacije.

Broj registrovanih klijenata koji su upisani u registar porodično poljoprivrednih gazdinstava (RPG) sa stanjem na dan 31.12.2017.godine je 986 klijenata, što je više u odnosu na 2016. godinu za 143 novoregistrovana klijenta. Pod kategorijom „klijent“ smatraju se svi pravni subjekti, udruženja, zemljoradničke zadruge kao i fizička lica čija osnovna djelatnost nije poljoprivreda, ali u određenim segmentima su vezani za biljnu ili animalnu vrstu poljoprivredne proizvodnje. Od gore navedenog broja klijenata (986) prema našim evidencijama imamo oko 280 proizvođača svježeg kravljeg mlijeka koji su u sistemu otkupa mlijeka i koji se primarno bave uzgojem muznih krava (govedarstvo) i svoje mlijeko(plasman) vrše putem firme „ Poljorad" iz Turbeta kao jedinog otkupljivača sirovog mlijeka na našem području. Za ovu proizvodnju otkupa sirovog mlijeka klijenti koji ostvare (proizvedu) propisane količine svježeg mlijeka minimalno 500 litara mjesečno, odnosno 1500 litara kvartalno u skladu sa Pravilnikom o sirovom mlijeku, imaju pravo na redovne novčane podrške od FMPVŠ iz Sarajeva. Na području naše općine postoje samo dvije firme koje vrše otkup sirovog mlijeka i to : "Poljorad" iz Turbeta i "Agrocentar" iz G.Vakufa - Uskoplja, obzirom da je firma "Meggle" iz Bihaća koja je imala otkupnu stanicu na našem području krajem 2017. godine prestala sa otkupom mlijeka sa našeg područja. Prema Federalnom Programu novčanih podrški u poljoprivredi (subvencije-poticaji) proizvođači sirovog mlijeka imaju pravo na novčanu naknadu u iznosu od 0,27 KM/l za fizička lica a 0,28 KM/l za pravna lica i poljoprivredni obrt.

Naprijed, navedeni broj klijenata registrovanih individualnih poljoprivrednih gazdinstava nam ukazuje na činjenicu da je broj novoupisanih poljoprivrednih proizvođača dostigao određeni - viši nivo.

U registar se uglavnom upisuju samo oni klijenti koji ostvaruju novčane podrške (poticaje, premije i subvencije) koje im pripadaju po Pravilniku o načinu i uslovima ostvarivanja novčane podrške po modelu poticaja proizvodnje („Službene novine Federacije BiH, broj 60/14) i to je osnovni kriterij za ostvarenje novčanih podrški, kako od strane SBK- a tako i od Federacije BiH na način da ne dolazi do preklapanja ovih poticaja, tako npr. jedan klijent ne može za istu proizvodnju ostvariti poticajna sredstva sa oba nivoa vlasti, odnosno jedan klijent može ostvariti poticaje samo za jedan zahtjev u okviru jedne proizvodnje, animalne ili biljne. Registracija klijenata tačnije upis u RPG je vrlo jednostavna i ne iziskuje posebne troškove.

U odnosu na prošlu izvještajnu godinu imamo smanjenje broja malinjaka, odnosno imamo znatno manji broj podizanje novih zasada jagodičastog (bobičastog) voća- malina sto je ranije bio „hit“ i po nama osnovna grana privrede – poljoprivreda na cijelom području naše općine, jer je cijena maline mizerna, nema podrške države, federalnih i kantonalnih organa tako da su proizvođači malina bili primorani da svoje zasade uništavaju i razmišljaju o drugim vrstama poljoprivredne proizvodnje. U ovom izvještaju moramo naglasiti da su u 2017. godini prvi put uvedeni poticaji (novčane podrške) za proizvođače malina sa federalnog nivoa za malinare koji su imali u svom posjedu zasade za površinu iznad 5 dunuma, a Kanton je davao podsticaj za sve one proizvođače jagodičastog voća koji su ostvarili količine više od jedne tone po cijeni od 0,10 KM/kg. Na našem području bilo je vrlo malo proizvođača malina koji su imali zasade veće od 5 dunuma (skoro da ih nije ni bilo) jer se uglavnom radi o zasadima manjim od ove površine, dok su svi oni proizvođači koji su aplicirali za poticaje od Kantona i dobili sredstva početkom 2018. godine.

II. Zahtjevi za ostvarivanja prava na novčane podrške -poticaji u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji

Kao i ranije i ovom izvještajnom periodu (tj. 2017. godini) se podnose zahtjevi za ostvarivanje poticaja u poljoprivredi (animalna i biljna proizvodnja), poljoprivrednih proizvođača koji imaju postojeću proizvodnju na određenom nivou i ispunjavaju propisane kriterije po gore pomenutom Pravilniku. Broj zahtjeva za ostvarivanja prava na novčane podrške u poljoprivredi koji su propisani Federalnim Pravilnikom za osvarivanja prava na novčane podrške (poticaja) za 2017. godinu znatno je manji broj u odnosu na prethodne godine, iz razloga sto su visoki kriteriji za ostvarivanje ovih poticaja tako da određeni klijenti ne ispunjavaju uvjete i odustaju od traženje ovog prava.

Novčanim podrškama nisu obuhvaćene (manja plastenička proizvodnja) a i ona vrste poljoprivredne proizvodnje koje se podstiću su imale dodatne kriterije, koje objektivno proizvođači nisu mogli da ispune, te se nisu ni prijavili.

U niže navedenom dajemo tabelarni pregled broja zahtjeva kao i ostale pokazatelje u oblasti primarne poljoprivredne proizvodnje na području naše općine:

Tabela 1. Broj zahtjeva za poticaje u 2017. godini

a) Animalna proizvodnja	Broj zahtjeva
Muzne krave	72
Osnovno stado ovaca i koza	12
Steone junice	27
Tovna junad	-
Pčelinja društva	24
Uzgoj pilenki	-
Ukupno	135

b) Biljna proizvodnja	Broj zahtjeva
Žitarice	
Silaža	13
Pšenica	-
Ječam	-
Zob	-
Heljda	1
Kukuruz	-
Jagodičasto voće (maline)	264
Ukupno	278

Pored redovnih poslova stručni saradnik je u izvještajnom periodu pružao stalnu pomoć i davao informacije poljoprivrednim proizvođačima- klijentima u oblasti poljoprivrede koje je zaprimao od strane nadležnih ministarstava a vezano za poljoprivrednu proizvodnju, kako animalnu tako i biljnu. Također državni službenik za poljoprivredu je stalno bio posrednik u predmetima ostvarivanja prava malinara na povrat PDV – a pravo na paušalne naknade za ubrane količine jagodičastog voća od strane Uprave za indirektno oporezivanje - Sektor za paušalnu naknadu u Mostaru, kao i davanje informacije za ostvarivanje novčanih podrški / poticaja / za koje su poljoprivredni proizvođači imali pravo od strane Kantona i Federacije BiH(za sve proizvodnje).

c) Ostvareni prinosi u poljoprivrednoj proizvodnji

U 2017.godini požnjeveno je u hektarima i ostvareni su sljedeći prinosi u tonama:

Tabela 2. Žitarice i stočno krmno bilje

Vrsta	Hektari	Tone
Pšenica	48	144
Raž	6	18
Ječam	30	60
Zob	6	12
Kukuruz u zrnu	22	202
Silažni kukuruz	73	584
Tritikale	10	20
Heljda	25	50
Djetelina	11	33
Stočna repa	5	10
Travno-djetelinska smješa	15	30
Ukupno	251	1163

Napomena: Ovi podaci su iskazani na osnovu uvida u godišnji izvještaj poljoprivrednih gazdinstva za našu općinu koji se svake godine izrađuje i dostavlja za potrebe Federalnog zavoda za statistiku u Sarajevu.

Žitarice i stočno krmno bilje, kao primarni poljoprivredni proizvodi, se u najvećoj količini koriste u ishrani stočnog fonda a vrlo malo (pšenica i heljda) odnosno, samo jedan dio se plasira na tržište.

Tabela 3. Povrtlarske kulture

Vrsta	Hektari	Tone
Krompir	32	108
Mrkva	5	15
Crni luk	2,8	11,2
Bijeli luk	2,5	7
Grah	21	42
Kupus i kelj	13	148
Paradajz	1,5	11
Paprika	6	42
Krastavci	1	40
Salata	1,5	22
Špinat i blitva	1	2
Grašak	2,5	5
Ostalo povrće	2	14
Ukupno	91,8	467,2

Proizvodnja povrća na otvorenom se uglavnom koristi za upotrebu u vlastitim domaćinstvima a jedan manji dio, višak, se plasira na tržište u najvećem broju slučajeva putem pijačne prodaje i trgovine putem registrovanih trgovačkih objekata.

Plastenička proizvodnja (paradajz, paprika, krastavci, špinat, salata i blitva) je tržišna proizvodnja. Isto kao i primarna proizvodnja na otvorenom, plasman se obavlja putem pijačne trgovine, trgovine i direktno na mjestu proizvodnje. Jedan vrlo mali dio je otkup (mrkva, crveni i bijeli luk).

Tabela 4. Prinosi voćnih vrsta

Vrsta	Broj stabala (struka)	Tone
Jabuke	7.000	70
Kruške	1590	21
Dunje	-	-
Šljive	1541	11
Trešnje	-	-
Višnje	-	-
Orasi	-	-
Maline	429.083	820
Jagode	12.500	10
Ostalo voće		8
Ukupno	451.669	940

U zadnjih nekoliko godina na području naše općine aktuelno je podizanje intenzivnih zasada jagodičastog voća (malina) kao tržišna proizvodnja koja se plasira putem otkupa od strane prerađivača voća, te plasmana na inotržišta, čime je uključeno mnogo domaćinstava koji sebi i svojoj porodici mogu obezbjediti prihode za vlastitu egzistenciju i privređivanje.

Tabela 5. Prirast stoke

Vrsta	Broj grla	Tone
Goveda	1300	104
Ovce	4.100	63
Koze	80	1,6
Konji	20	1,0
Ukupno	5.500	169,6

Broj grla stočnog fonda se ne mijenja u nekom većem broju u zadnjih nekoliko godina. Razloga je više, uglavnom zbog slabog materijalnog stanja i nemogućnosti kreditiranja sa jedne strane, te još uvijek nerješenog sigurnog otkupa i adekvatne cijene ove vrste proizvoda. Proširenje je u najvećem broju slučajeva iz vlastite proizvodnje. Najveći dio stočnog fonda se koriste kao muzna grla za proizvodnju mlijeka, a mali dio je određen za tov i druge proizvodnje.

Tabela 6. Proizvodnja mlijeka

Vrsta	Broj muznih grla	Litre
Krave	1.000	1.500.000
Ovce	2.500	87.010
Koze	80	78.400
Ukupno	3.580	1.665.410

Otkup sirovog kravljeg mlijeka sa područja naše općine se vrši redovno od 2007. godine, s tim da je svake godine broj kooperanata varijabilan. Glavni otkupljivač svježeg kravljeg mlijeka sa našeg područja je firma „Poljorad“ – Turbe, Travnik sa kojima kooperanti (farmeri) imaju zaključen ugovore o otkupu mlijeka a samo manji broj negdje oko 12 kooperanata svoje mlijeko plasiraju putem firme "Agrocentar " iz Gornjeg Vakufa- Uskoplje, jer je firma "Megle" iz Bihaća prestala sa otkupom mlijeka sa našeg područja.

Zaključna razmatranja:

Današnja situacija ukazuje na činjenicu da u svim privrednim kretanjima, poljoprivreda zauzima i dalje važno mjesto prvenstveno uzgoj bobičastog voća (malinarstvo) i proizvodnja mlijeka isključivo iz razloga što se radi o proizvodnjama koja stvara dobit - svoju upotrebnu vrijednost i koja omogućuje domaćinstvima koja nemaju redovan posao da obezbijede osnovna sredstva za život sebi i svojoj porodici, jer je većini ovo osnovni izvor prihoda, posebno domaćinstvima s ruralnih područja koji imaju svoje zemljište (posjed). Prema našim podacima u odnosu na prošlu godinu imamo znatno manje malinjaka, prepolovljeni su prinosi a time je i automatski finansijska dobit proizvođačima smanjena zbog vremenskih prilika a posebno zbog veoma male otkupne cijene maline od strane otkupljivača i izvoznika jagodičastog voća svih sorti (Wilament, Miker, Polka i Tulamin.).

Akumulirana vrijednost u ovom sektoru na području općine Donji Vakuf u izvještajnoj godini je iznosila oko 4 do 5 miliona KM, a većina poljoprivrednih proizvoda je namjenjena tržištu, jer predstavlja primarnu poljoprivrednu proizvodnju koja se otkupljuje, prodaje i plasira prerađivačima,

firmama i trgovinama koji su u sistem PDV- a i koje se poslije prerade plasiraju krajnim potrošačima, kako na domaćem, tako i dobrim dijelom na inot tržište.

Iako poljoprivredni proizvođači na direktan način pune Budžet Federacije, a koji se poslije preraspodjele jednim djelom vraća u općinski Budžet, odnos prema poljoprivrednicima nije u srazmjeri sa koristima koji imamo od naših poljoprivrednih proizvođača, tako da se u budućnosti bez podrške države dovodi u pitanje opstanak malinarstva, jer su postojeći poticaji mali kao i cijena, tako da su ova poticajna sredstva samo farsa od strane nadležnih Ministarstava, jer nema značajne podrške za proizvođače malina. Posebno naglašavamo da sve novčane podrške iz Federalnog ministarstva za poljoprivredu za 2017. godine još uvijek nisu isplaćene (dug prema stočarima - ovčarstvo i premije za mlijeko III i IV kvartal) dok su sve ostale novčane podrške - poticaji poljoprivrednim proizvođačima za 2017. godinu isplaćene, kako iz Budžeta Federacije tako i iz našeg Kantona, posredstvom resornog Ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, kao isplatioca ovih poticaja u primaranoj poljoprivrednoj proizvodnji.

I na kraju ovog izvještaja valja napomenuti da su u 2017. godini učinjena određena poboljšanja u smislu poticaja od strane Kantona i Federacije prema poljoprivrednim proizvođačima za neke vrste proizvodnje (stimulacija) kao npr. prvi put su uvedeni poticaji za malinare preko 5 dunuma, Kantonalni poticaji za malinarstvo, kao i podrška za certifikaciju organske poljoprivredne proizvodnje za pravna lica i registrovane obrte, te podrška za kapitalna ulaganja - nabavka poljoprivredne mehanizacije (traktori, motokultivatori, priključci za traktore i druga mehanizacija koja je potrebna određenim granama poljoprivrede) u iznosu od 30% vrijednosti mehanizacije do maksimalnog iznosa 7.000,00 KM.

Donji Vakuf, 06.06.2018.godine.

